

INTERVJU:

Razgovor s glavnom sestrom Klinike za infektivne bolesti

Adelka Zoretić, mag.med.techn.

MEDICINSKE SESTRE SU ZAISTA HEROINE

RAZGOVARAO

» Damir Važanić

» **Recite nam za početak nešto o sebi. Zašto baš infektologija? Koliko dugo tu radite?**

Vrlo rano sam spoznala da želim biti medicinska sestra, a odredilo me zapravo pozitivno iskustvo boravka u bolnici. Tada sam dječjim očima promatrala medicinske sestre koje su s puno ljubavi radile svoj posao. Završila sam medicinsku školu u Bjelovaru. Nakon toga sam pripravnički staž završila u bolnici Pakrac, a tada je bilo teško dobiti posao u gradu u kojem je bila medicinska škola. Odlučila sam potražiti posao u Zagrebu i predala zamolbe u gotovo sve ustanove i na prvi razgovor sam pozvana u Kliniku za infektivne bolesti „Dr Fran Mihaljević“ gdje sam i dobila posao. Prvo radilište mi je bilo na

Odjelu za hepatitis, a nakon toga moj put se nastavlja u Respiratornom centru Klinike. Bila sam fascinirana visokom razinom njege i požrtvovnošću svih zaposlenika na tom odjelu i mogu reći da sam se tada zaljubila u infektologiju.

Na tom radnom mjestu me zateklo i ratno razdoblje, teško i, u isto vrijeme, neprocjenjivo iskustvo, kad shvatiš da te poziv medicinske sestre totalno preuzme i da se daješ maksimalno, kad najmanje razmišljaš o sebi, već o tome da svu pažnju i skrb trebaš dati onima koji su u potrebi.

Nekoliko godina sam radila

na hitnom prijemu, a 2002. godine se otvorila Dnevna bolnica u kojoj počinjem voditi tim s kojim sam kreirala organizaciju rada te vrijedno skupljala iskustva i dijelila ih s kolegicama iz drugih gradova u Hrvatskoj u kojima su se tada otvarale infektološke dnevne bolnice. Na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu sam stekla zvanje prvostupnice sestrinstva, a 2016. godine sam diplomirala na Sveučilišnom studiju sestrinstva pri Medicinskom fakultetu u Zagrebu i stekla zvanje magistre sestrinstva.

Aktivno sam se uključila u rad Infektološkog društva HUMS-a od 1995. godine i sudjelovala u radu podružnice HUMS-a.

Izabrana za predsjednicu Infektološkog društva HUMS-a 2005. godine i tu funkciju sam obavljala do 2013. godine. U tom razdoblju organizirala sam niz stručnih skupova kao i prvi međunarodni kongres Infektološkog društva. Sudjelujem u radu komore kao član Izvršnog odbora u zagrebačkoj podružnici HKMS. U okviru radnih skupina, sudjelovala sam u izradi smjernica pri Ministarstvu zdravstva.

Niz godina aktivno sam uključena kao mentor za studente Zdravstvenog veleučilišta i Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ je nastavna baza za medicinske škole Mlinarska, Vinogradska, Vrapče te Bedekovčina i Pregrada s kojima ostvarujemo izvrsnu suradnju i ta interakcija nas obogaćuje i osvježava zajedničkim iskustvima. U Klinici organiziramo tečajeve trajne edukacije, stručne skupove i obilježavamo stručne sastanke povodom Međunarodnog dana HIV-a, Dana sestrinstva i svake godine obilježimo Dan bolesnika. U Kliniku na edukacije dolaze i kolegice iz susjednih zemalja i redovito se održavaju stručni sastanci kao i izmjene iskustava iz svih područja infektologije. Medicinske sestre iz Klinike su aktivni članovi brojnih stručnih društava.

U Klinici radim 30 godina i svih tih godina s veseljem dolazim na posao i veselim se suradnji s kolegicama koje se ističu u svom radu i zalaganju, koje odgajaju i obrazuju niz novih generacija medicinskih sestara.

Klinika za infektivne bolesti tj. nekadašnja zarazna bolnica je prva ustanova koja je zaposlila educirane medicinske sestre.

Klinika baštini dugu tradiciju koja je prepoznata po kvaliteti skrbi za bolesnike i velika je čast i obaveza voditi sestrički kadar Klinike koja se ističe dugogodišnjom tradicijom vodeće ustanove za infektologiju na ovim prostorima. Prema našim prethodnicama, „našim učiteljicama“, od kojih smo mi učile i naslijedile tu bogatu tradiciju koju imamo i prenosimo budućim generacijama, osjećam beskrajnu zahvalnost i pijetet.

» Kako ste se pripremili za rad u uvjetima epidemije? Koja iskustva su Vam pomogla u tome?

U Klinici svake godine imamo epidemiju gripe i ta iskustva su nam pomogla i na neki način nas pripremila za ova događanja. Prethodnih godina smo imali zaista teških slučajeva gripe i u nekim trenucima smo morali stacionarne odjele pretvarati u intenzivnu njegu. Pripremali smo se i tijekom 2014. godine

kada je bila aktualna ebola u Africi. Tada smo započeli s edukacijama i s pripremanjem opreme za rad u tim striktnim izolacijama, imali smo suradnju s hitnom pomoći, simulaciju slučajeva, što nam je pomoglo u organizaciji rada, kreiranju razine zaštitne opreme i već tada smo i otvorili kanale kojima smo surađivali u nabavci zaštitne opreme. Naravno, svakodnevno smo pratili smjernice CDC i eCDC (Centers for Disease Control and Prevention i European Centre for Disease Prevention and Control) i prema tim smjernicama osmislili smo razinu opreme i standardnih mjera zaštite.

» Na koji način ste organizirali smjene i službu? (turnusi od 2 tjedna, viđanje obitelji, samoizolacija)

Na samom početku godine pratili smo razvoj situacije u Kini i već tada smo znali da nas epidemija neće zaobići. A pojavom koronavirusa u Europi shvatili smo o kakvim se razornim posljedicama radi po zdravstveni sustav.

Početak godine smo počeli sa svakodnevnim edukacijama kompletnog osoblja Klinike te smo u isto vrijeme održavali edukacije i za zdravstveno osoblje iz drugih ustanova iz cijele Hrvatske.

U samom početku shvatila sam da nećemo imati dovoljan broj medicinskih sestara. Za rad u izolacijama nam je nedostajalo 50 sestara te sam odmah zatražila pomoć od Ministarstva zdravstva koje je organiziralo dolazak medicinskog osoblja iz drugih zdravstvenih ustanova na čemu smo neizmjerljivo zahvalni. U pomoć su nam pristigle kolegice iz KBC-a Zagreb, KB Merkur i Bolnice za plućne bolesti Rockfelerova, kojima se od srca zahvaljujem, kao i njihovim glavnim sestrama koje su vrlo brzo reagirale i poslale nam pomoć. Tada sam kontaktirala zaista sve koji nam mogu ponuditi pomoć; Predsjednik HKMS Mario Gazić, mag.med.techn, je promptno

reagirao i angažirao sve ustanove, čak i kolegice koje još studiraju. Javljale su se i kolegice iz Medicinskih škola da nam pomognu, no to zbog pravnih stavki nije bilo moguće realizirati.

U nekoliko navrata veći broj zdravstvenih djelatnika naše Klinike je morao u samoizolaciju te smo tada ponovno zatražili pomoć i isti dan su se javile kolegice iz Klaićeve bolnice i bolnice Srebrnjak.

Nažalost, nismo mogli organizirati turnuse od dva tjedna. Za takav rad bi trebali imati dvostruko više zaposlenika. Timovi su bili formirani i radilo se u turnusima. Čak i da smo dobili toliko dodatnog osoblja iz drugih ustanova, ne bismo ih bili u mogućnosti tom brzinom educirati.

U izolaciji, pod punom zaštitnom opremom, sestre su boravile u kontinuitetu 4 sata, nakon toga ih je zamijenila druga grupa sestara i tehničara, a prva grupa se odmarala 4 sata i tako naizmjenično. Uprkos tome, sestrinsku skrb su dobivali svi bolesnici i nisu bili uskraćeni niti za jednu sestrinsku intervenciju, a njega bolesnika se obavljala svakodnevno kao što se obavlja i u vremenu dok nije bilo epidemije. Osim rada s bolesnicima,

medicinske sestre su svakodnevno obavljale i dezinfekciju soba. Dakle, medicinske sestre su prale podove, zidove, sanitarije sve što je potrebno za higijenu prostora, praznile kante od smeća i rekla bih „tone“ medicinskog otpada su svakodnevno pakirale u posebne kontejnere koje su dezinficirale da bi osigurale sigurnost ostalog osoblja i bolesnika.

Medicinske sestre su zaista heroine. Glavne sestre odjela su ostajale koliko god je bilo potrebno da bi hrabrile svoje kolegice da ustraju pod opremom i da svojim primjerom pokažu da su one prve koje su ušle u sobu bolesnika. I nezdravstveno osoblje je educirano za dekontaminaciju i dezinfekciju, tako da su i spremačice vrijedno čistile kontejnere za trijažu i prostore odjela. Medicinske sestre s dječjih odjela radile su na odjelima s odraslom populacijom, kolegice iz poliklinike prebačene su na trijažu. Zapravo nitko od osoblja nije pitao zašto i što mi je činiti, već su zaista svi prihvaćali novonastalu situaciju i posao koji je trebalo obaviti, a ako je trebalo ostati iza radnog vremena, svi su ostali kako bi se sve potrebno moglo odraditi.

Naši fizioterapeuti svakodnevno su provodili fizikalnu terapiju kod svih COVID bolesnika.

U isto vrijeme, oči javnosti su bile uprte u našu Kliniku, a u tim uvjetima nije bilo lako raditi jer su očekivanja od nas, kao krovne ustanove, bila velika, a samim time i veliki pritisak za svakog djelatnika. Svi liječnici i medicinske sestre su svakodnevno pripremali svoje odjele za takva događanja, a to nam nije bilo lako, jer su svi naši objekti poprilično stari i uvjeti za pripremu izolacija su bili teški. Bilo je potrebno pregrađivati odjele, utvrđivati „čiste“ puteve, morali smo se služiti i dodatnim šatorima koji su služili za presvlačenje osoblja nakon izlaska iz izolacije.

Ravnateljica Klinike prof. Alemka Markotić bila je angažirana u Kriznom stožeru što je dodatno svima nama stvaralo veliku odgovornost da odradimo sve najbolje.

» Jeste li imali dovoljno zaštitne opreme?

Jedan dio opreme smo počeli nabavljati početkom godine, a dio opreme smo imali u zalihama, ali nedovoljno za ovakav obujam koji zahtijeva pandemija.

Naravno da je teško nabavljati opremu kada iste potrebe ima cijeli svijet, no uvelike nam je pomogla civilna zaštita i koristili smo sve raspoložive resurse. Svakodnevno smo racionalno koristili opremu da bi imali dovoljan broj zaštitne opreme. Na početku pandemije nismo imali dovoljan broj vizira pa su stoga medicinske sestre klinike samostalno izrađivale vizire. Zahvaljujemo i svim donatorima na zaštitnoj opremi, kao i donatorima koji su nam dostavljali hranu i sve ostalo, zaista smo svima beskrajno zahvalni!

» Kako izgleda vaš radni dan tijekom epidemije?

Radnog dana zapravo nije bilo. Ostajala sam koliko god je bilo potrebno i naravno uvijek dostupna na telefonu skoro svaki dan, do kasno u noć.

» Prvi pacijent zaražen koronavirusom u Klinici? Kakvi su bili prvi dojmovi? (strah od nepoznatog, nelagoda...)

Tijekom veljače zaprimali smo bolesnike u opservaciju pod sumnjom na COVID infekciju. Tada smo svakog pacijenta tretirali kao pozitivnog. 25.veljače 2020. ravnateljica je obznanila: „Imamo prvi laboratorijski potvrđen slučaj koronavirusa.“ Tada smo tek postali svjesni da je epidemija tu. Zabrinutost osoblja u tom trenutku oko toga jesmo li sve napravili kako treba bila je neizmjenjiva, kao i strah za svoje obitelji. Preispitivanje sebe svaki puta kada ulaziš u izolaciju, velik je psihološki teret uz samu teško podnošljivu zaštitnu opremu. Naravno da nije lako kada ste u zaštitnom odijelu neprekidno 4 sata s obzirom da sve fiziološke potrebe morate „staviti na čekanje“ tih 4 sata.

U veljači i ožujku temperature su bile relativno niske, a zaštitnu opremu je trebalo skidati u šatorima ispred odjela koji nisu bili grijani i uz to je bilo potrebno zračenje

20 minuta. Kao da to sve nije dovoljno stresno, Zagreb je pogodio i jak potres 22.3. u ranim jutarnjim satima kada su bolesnici spavali. Kompletno osoblje je izrazito brzo reagiralo na najbolji mogući način.

» Koliko ste pacijenata oboljelih od COVID-19 zbrinuli u KIF?

U Klinici za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ hospitalizirana su 123 pozitivna bolesnika. Preminulo je 20 osoba, svi ostali su izliječeni. Izrazito smo ponosni na rad našeg osoblja u tijeku pandemije i sretni smo što nitko nije smrtno stradao od COVID-19 infekcije.

» Nekoliko pacijenata zaraženih koronavirusom u vašoj Klinici je preminulo, kako se nosite s takvim situacijama i koja je razlika obzirom da ih obitelji nisu posjećivale?

Najteže je to što topli ljudski kontakt u uvjetima izolacije nažalost morao izostati. Medicinske sestre nisu bile „vidljive“ one su bile sakrivene pod maskom, bile su „bez lica, bez osmijeha“ kao i ostali zdravstveni djelatnici. Preko audio i video komunikacije i telefonom smo komunicirali s oboljelima i njihovim obiteljima. Tu smo se susreli s bezbroj pitanja na koje smo pokušavali odgovarati najbolje što smo mogli. Najteže je obiteljima preminulih koji nisu mogli provesti posljednje trenutke uz svoje najbliže.

Od samih početaka smo uključili sestrinske i liječničke nadslužbe u opservacije. Oni su putem telefona bili dostupni bolesnicima, ali i njihovim obiteljima te ih usmjeravali i davali im potrebne informacije. Trudili smo se činiti najviše što možemo za pacijente u ovim iznimno teškim i nepredvidljivim vremenima.

» Što ste novog naučili iz ove situacije?

Upućeno nam je bezbroj mailova, sms-ova, whats-up i viber poruka podrške iz cijele Hrvatske, ali i iz susjednih zemalja. Svakodnevno smo izmjenjivali iskustva s drugim infektološkim odjelima iz drugih zdravstvenih ustanova u zemlji i međusobno se podržavali da izdržimo taj pritisak. Svakodnevno smo pratili pouzdane, znanstveno utemeljene strane internet stranice i znanstvene članke, jer do tada nije bilo objavljeno puno radova iz kojih bi se mogli educirati. Oformili smo grupe na društvenim mrežama, razmjenivali iskustva i tražili rješenja.

Postupnike na nivou kvalitete smo izrađivali u hodu. Nastojali smo u samim počecima na našu web stranicu staviti što više edukativnih video materijala da budu dostupni ostalim zdravstvenim djelatnicima.

ZAJEDNIŠTVO I TIMSKI RAD SU POBIJEDILI OVU EPIDEMIJU.

